

ФОРМИ КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ АВТОМОБІЛЬНИМ ТРАНСПОРТОМ

Павло Миколайович ХОРОБРИХ,

*здобувач Науково-дослідного
інституту публічного права
<https://orcid.org/0009-0000-0879-4122>*

Встановлення форм контролю за діяльністю суб'єктів господарювання, які здійснюють перевезення пасажирів автомобільним транспортом в Україні, забезпечує точність дослідження, допомагає уникнути суперечливих положень, які можуть виникнути через різне розуміння форм контролю у практичному і науковому контексті, створює чітку базу для аналізу, дозволяє обмежити обсяг дослідження, сфокусувавшись на тих аспектах, які є здійсненними з огляду на наявний адміністративно-правовий інструментарій у контексті контролю саме за діяльністю суб'єктів господарювання, що здійснюють перевезення пасажирів автомобільним транспортом [1, с. 129].

Так, форма - це поняття, яке має багатогранне значення і може застосовуватися в різних сферах життєдіяльності людини та галузях знань, таких як філософія, мистецтво, природничі науки, математика та мовознавство. Наприклад, у філософії форма часто розглядається як зовнішній вираз, структура або спосіб організації сутності. Для Аристотеля форма означала нематеріальний аспект предмета, що визначає його природу та призначення, тоді як Платон вважав, що ідеальна форма існує в ідеальному світі і є первинним зразком усіх речей.

Водночас форма контролю - це спосіб організації та проведення контролюючих заходів, що забезпечує перевірку та оцінку відповідності певної діяльності, процесів або результатів установленим нормам, стандартам чи очікуванням. Це поняття відіграє важливу роль у різних сферах діяльності, як-от навчання, управління, виробництво тощо. Форми контролю відрізняються залежно від конкретних цілей і особливостей діяльності.

Розрізняють декілька основних форм контролю. Попередній контроль здійснюється до початку основних заходів або діяльності, щоб перевірити готовність ресурсів, наявність необхідної документації та кваліфікацію персоналу. Його метою є запобігання можливим проблемам на ранніх етапах. Поточний контроль проводиться в процесі діяльності для своєчасного виявлення відхилень і оперативного їх виправлення, що допомагає забезпечити відповідність поточних дій установленим нормам. Підсумковий контроль здійснюється після завершення процесу або діяльності. Він дозволяє оцінити кінцевий результат, порівняти його з

очікуваними стандартами чи планами та зробити висновки для подальшого вдосконалення [2, с. 13].

Форми контролю сприяють не лише виявленню та виправленню відхилень, але й підвищенню ефективності процесів, стимулюючи їх розвиток. Завдяки належним чином організованим формам контролю підприємства, установи та організації можуть краще управляти ресурсами, покращувати якість послуг або продуктів, а також підтримувати високі показники діяльності.

Однією з основних форм контролю у досліджуваній сфері є ліцензування діяльності, що зобов'язує суб'єктів господарювання отримувати ліцензію для комерційних перевезень пасажирів. Ліцензія видається лише за умови відповідності діяльності підприємства вимогам щодо безпеки транспорту та персоналу, що є гарантією додержання базових стандартів у сфері перевезень.

Фінансовий контроль, зокрема з боку податкових органів, забезпечує прозорість фінансових операцій у сфері пасажирських перевезень і правильність обчислення податків. Це включає аудит та регулярне звітування, що гарантує надання достовірної інформації про доходи від надання транспортних послуг. Контроль обліку доходів особливо важливий у випадку перевезень у міському та міжміському сполученнях, де зростає ризик непрозорості через значну кількість пасажирів [3, с. 158].

Технічний контроль передбачає перевірку технічного стану транспортних засобів, що є обов'язковою процедурою і має проводитись регулярно. Ці перевірки гарантують, що автобуси, маршрутні таксі та інші транспортні засоби відповідають встановленим стандартам безпеки. Контроль за дотриманням правил експлуатації транспорту спрямований на виконання вимог щодо кількості пасажирів, що сприяє безпеці як пасажирів, так і водіїв.

Правовий контроль спрямований на забезпечення дотримання трудового законодавства, зокрема за допомогою моніторингу умов праці водіїв, їхніх графіків відпочинку та умов праці загалом. Це дозволяє знизити ризик аварій, які можуть виникнути через перевтому водіїв. Державна служба України з питань праці перевіряє дотримання умов праці, а Укртрансбезпека контролює дотримання правил перевезення та захисту прав споживачів, зокрема у розрізі розкладів руху, тарифів та умов обслуговування [4, с. 327].

Соціальний контроль здійснюється за допомогою механізмів подання скарг пасажирами та громадський моніторинг. Громадяни мають право подавати скарги щодо якості послуг або порушення правил перевезень. Ці звернення можуть стати підставою для подальших перевірок. Громадські організації також можуть долучатися до моніторингу діяльності перевізників, повідомляючи про порушення, що, в свою чергу, сприяє підвищенню якості послуг.

У процесі впровадження ефективних форм контролю у транспортній галузі в Україні важливу роль відіграє також розбудова

вітчизняного законодавства. Постійний перегляд положень нормативно-правових актів, що регулюють діяльність пасажирських перевезень, дозволяє враховувати сучасні вимоги та стандарти. Завдяки цьому українське законодавство наближається до європейських стандартів, що є важливим кроком у рамках інтеграції України до європейського ринку та створення єдиної транспортної мережі. Зокрема, адаптація українського законодавства до вимог ЄС у сфері захисту прав пасажирів та безпеки перевезень підвищує конкурентоспроможність українських перевізників на міжнародному рівні.

Таким чином, форми і методи контролю за діяльністю суб'єктів господарювання у сфері пасажирських перевезень є багатограними й взаємопов'язаними, у комплексі формуючи надійну систему забезпечення безпеки та якості. Розвиток форм і методів контролю та їх адаптація до сучасних умов не лише сприяють підвищенню рівня обслуговування, а й забезпечують надійність і безпечність транспорту для пасажирів, що є основою соціально відповідального підходу в сфері пасажирських перевезень в Україні.

Список використаних джерел

1. Крихтіна Ю. О. Державна політика розвитку транспортної галузі України: теорія, методологія, практика: монографія. Харків: Національний університет цивільного захисту України, 2022. 336 с.
2. Атаманюк Д. В. Система і процес контролю: Управлінський контроль. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2021. 20 с.
3. Дерій В. А. Витрати і доходи підприємств у системі обліку та контролю: монографія. Тернопіль: «Економічна думка», 2009. 272 с.
4. Дараганова Н. В. Управління охороною праці: правове забезпечення : монографія. Київ : Київ. нац. торг. екон. ун-т, 2018. 480 с.